

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Ak. god. 2014/2015.

Nikolina Čajko
Europeana:
od portala do platforme
Završni rad

Mentorica: dr. sc. Daniela Živković, izv. prof.
Zagreb, 2015.

Sadržaj

Uvod	3
1. Stvaranje Europeane	4
1.1. Konferencija ravnatelja nacionalnih knjižnica (CENL)	4
1.2. GABRIEL	4
1.3. Projekt TEL	5
1.4. Inicijativa i2010: Digitalne knjižnice	5
1.5. Sudjelovanje Hrvatske u stvaranju Europeane	6
1.5.1. <i>NSK u okviru europskih projekata</i>	6
1.5.2. <i>Digitalizirana građa NSK</i>	8
1.5.3. <i>Digitalizirana zagrebačka baština</i>	8
2. Europeana: portal	9
2.1. Sadržaj	9
2.2. Korisničko sučelje	10
2.3. Pretraživanje	11
2.4. Opći uvjeti korištenja	12
2.5. Creative Commons	13
2.6. Europeana Group	13
3. Europeana strategija 2015-2020	14
3.1. Razvoj	14
3.1.1. <i>Jezgra</i>	14
3.1.2. <i>Pristup</i>	15
3.1.3. <i>Usluge</i>	15
4. Europeana : platforma	16
4.1. Creative Labs	16
4.1.1. <i>Integracija pilota Europeane u aplikaciju Google Field Trip</i>	17
4.1.2. <i>Historiana</i>	17
4.1.3. <i>Kulturni kolaž – MS Office aplikacija</i>	18
4.1.4. <i>VanGoYourself</i>	18
4.1.5. <i>Memory Match</i>	18
4.2. Europeana Fashionista	19
Zaključak	20
Literatura	21

Uvod

Od ranih početaka pojave pisma čovjek je prepoznao važnost očuvanja zapisa za budućnost te do danas teži ka ujedinjenju sveukupnog znanja u jednu cjelinu. Jedan od prvih većih pokušaja sakupljanja pisanog traga čovječanstva bila je Aleksandrijska knjižnica. Ideja o kumulaciji znanja na jednom mjestu, a da bude dostupno svima, aktualna je i danas. Ista ta knjižnica pokazuje nam važnost očuvanja kulturne baštine – naime, uništenje knjiga, kulture i povijesti nekog naroda prvi je korak prema njegovom uništenju, rekao je jednom Artur Schlesinger. Iz tog razloga bitno je sačuvati prošlost čovječanstva, kulturnu baštinu svakog naroda te ne dopustiti da se izgubi trag bilo kojeg čovjeka. Danas, uz stalni i ubrzani razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije te organiziranim prikupljanjem kulturne baštine svakim danom smo sve bliže dugoročnom očuvanju kulturne prošlosti naroda Europe. Digitalizacijom europske kulturne baštine te njenim objedinjavanjem na jednom mjestu ostavlja se bogata riznica informacija budućim naraštajima. Europeana, europska digitalna knjižnica, teži upravo tome – pružiti pristup kulturnim i baštinskim djelima, ali na europskoj razini. *Cilj je Europeane postati pouzdan izvor europske kulturne i znanstvene baštine, potpora za prijenos znanja, kreativnosti i inovacija koji čine temelj gospodarskog razvitka.*¹

Ovaj rad predstaviti će kratku, ali bogatu povijest nastanka portala Europeane te buduće projekte koji će omogućiti njeno korištenje kao platforme. Prvi dio rada će kroz povijesni pregled prikazati projekte koji su prethodili nastanku Europeane te kako je tekao njezin razvoj. Predstaviti će se i sadržaji dostupni na portalu te njihovi opći uvjeti korištenja te korisničko sučelje. Drugi dio rada predstaviti će *Europeana strategiju 2015-2020*, dokument koji opisuje planirani razvoj Europeane kroz sljedećih 5 godina kako bi se omogućila veća iskoristivost dosad prikupljenog sadržaja. Europeana je već započela svoj razvoj kao platforma te će biti ukratko predstavljeni neki od najuspješnijih projekata koji pokazuju mogućnosti integracije digitalizirane kulturne baštine u aplikacije koje olakšavaju svakodnevni život, nudeći od pomoći za lakše savladavanje gradiva do obogaćivanja putovanja.

¹ Šalomon-Cindori, B. Europeana : izlog europske kulturne i znanstvene baštine. // Glas NSK 60,7-8(2011) (str. 416)

1. Stvaranje Europeane

1.1. Konferencija ravnatelja nacionalnih knjižnica (CENL)

Polazište svih ideja i kasnijih projekata povezanih sa Europeanom godina je 1987. kada je u Lisabonu održan neformalni sastanak ravnatelja nacionalnih knjižnica, odnosno Konferencija ravnatelja nacionalnih knjižnica (CENL – *Conference of European National Librarians*). Na sastanku su sudjelovali predsjednici nacionalnih knjižnica Danske, Francuske, Njemačke, Grčke, Luksemburga, Nizozemske, Norveške, Portugala, Španjolske, Velike Britanije i Vatikana. Jedanaest godina kasnije, 1998., CENL je postao zaklada po nizozemskom zakonu s ciljem da svojim programima i projektima promovira i ojača ulogu nacionalnih knjižnica Europe, a posebice njihovu odgovornost u očuvanju zbirki nacionalne kulturne baštine i osiguranja trajnog pristupa znanju u tom području.² Vizija CENL-a je *omogućiti europskim nacionalnim knjižnicama da otvore svijet informacija i znanja i očuvaju europsko pamćenje i kulturnu baštinu*.³ Članice CENL-a su nacionalne knjižnice zemalja članica Vijeća Europe. Konferencija se trenutno sastoji od 49 članica iz 26 europskih zemalja koje čine Odbor CENL-a.⁴

Sadašnji cilj Konferencije je poduprijeti nacionalne knjižnice u njihovoj ulozi da:

- pruže svima brz, sveobuhvatan, višejezični i dugoročni pristup njihovim zbirkama i informacijama, i to bez naplate gdje god je moguće,
- izgrade Europsku digitalnu knjižnicu,
- čuvaju europsku nacionalnu kulturnu baštinu,
- istražuju i napreduju kako bi poboljšale korisničke usluge nacionalnih knjižnica,
- promoviraju kulturnu raznolikost i višejezičnost kao temeljne vrijednosti europske kulture,
- surađuju s drugim kulturnim institucijama, sveučilištima, nakladnicima i pružateljima informacija na europskom i globalnom nivou.⁵

1.2. GABRIEL

Pojavom interneta te njegovim ulaskom u svakodnevne živote, prepoznate su brojne mogućnosti koje nam on nudi. Prva ideja koja je prethodila kasnijem nastanku Europeane predstavljena je na godišnjem sastanku CENL-a u Oslu 1994. Početna zamisao o stvaranju mrežne usluge kao načina redovnog obavještanja o tekućim aktivnostima nacionalnih

² About CNL. // CENL : Foundation Conference of European National Libraries. Dostupno na: <http://www.cenl.org> (17.09.2015.)

³ Vision. // CENL: Foundation Conference of European National Libraries. Dostupno na: <http://www.cenl.org> (17.09.2015.)

⁴ Isto.

⁵ Mission Statements. // CENL: Foundation Conference of European National Libraries. Dostupno na: <http://www.cenl.org> (17.09.2015.)

knjižnica rezultirala je izradom prototipa nazvanog GABRIEL (*Gateway and Bridge to Europe's National Libraries*), odnosno vrata europskih nacionalnih knjižnica.

GABRIEL je predstavljao ujedinjeni portal svih europskih nacionalnih knjižnica i službeni portal CENL-a. U izradi su sudjelovale 43 nacionalne knjižnice iz 41 države (Italija i Rusija imaju dvije). Stranica je bila dostupna na 3 jezika – engleskom, njemačkom i francuskom. Osim osnovnih informacija o nacionalnim knjižnicama (pristup, radno vrijeme, funkcije, povijest, etc.), portal je pružao informacije o zbirkama, pretraživanje kataloga i informacije o posebnim mrežnim uslugama knjižnica. GABRIEL nije pružao mogućnost objedinjenog pretraživanja zbirki ni kataloga knjižnica članica pa je u lipnju 2005. godine integriran u nov projekt nazvan TEL – The European Library.⁶

1.3. Projekt TEL

Projekt TEL trajao je od 2001-2004. godine. Stvorio je okvir za pristup ključnim nacionalnim i dotad nepoznatim zbirkama europskih nacionalnih knjižnica. Projekt se provodio pod vodstvom tri najveće knjižničarske institucije – CENL, LIBER i CERL. Sjedište i glavni serveri nalaze se u Nizozemskoj, a projekt je uključivao sljedeće države: Finska, Njemačka, Italija, Nizozemska, Portugal, Slovenija, Švicarska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Portal je dostupan za korištenje od 2005. godine, a svakim danom pridružuje mu se sve veći broj nacionalnih knjižnica. Glavni zadatak projekta TEL-a bio je ispitati mogućnost integracije različitih sustava koje rabe partneri u projektu te razvoj jedinstvenog aplikacijskog profila metapodataka. Danas Europska knjižnica djeluju u sklopu Europeane te ima drugu zadaću – služi kao agregator digitalnih sadržaja nacionalnih knjižnica koji su dostupni na portalu Europeane. Portal Europske knjižnice ima više od 200 milijuna sadržaja na svojim stranicama, od čega je više od 24 milijuna digitaliziranih tekstova i 119 milijuna bibliografskih zapisa iz ranih dijelova Europe.⁷

1.4. Inicijativa i2010: Digitalne knjižnice

Ideja da jednog dana svaka tiskana knjiga na svijetu bude dostupna u digitalnom obliku putem mreže potaknula je i tvrtku Google da 2002. godine započne projekt Google Book Research⁸, kasnije preimenovan u Google Books i proširen suradnjom s raznim nakladnicima

⁶Gabriel. // The European Library : connecting knowledge. Dostupno na: <http://www.theeuropeanlibrary.org/> (17.09.2015.)

⁷About TEL. // The European Library : connecting knowledge. Dostupno na: <http://www.theeuropeanlibrary.org/> (17.09.2015.)

⁸Horvat, A.; Živković, D. Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. (str. 154)

i brojnim knjižnicama. Ideja je predstavljena na Frankfurtskom sajmu, a cilj joj je bio *izgraditi svjetsku digitalnu knjižnicu kojom će se moći služiti svi koji imaju pristup internetu.*⁹ Ova inicijativa izazvala je podijeljene reakcije u Europi – Google je smatran protivnikom, suradnikom i inovatorom u isto vrijeme. Općenito je vladala zabrinutost da će ovim projektom biti omogućena prevlast angloameričke kulture i znanosti te engleskog jezika. Kao odgovor na ideju Google-a, tadašnji predsjednik francuske nacionalne knjižnice predložio je ujedinjenje na paneuropskoj razini, predlažući već tada bogatu digitaliziranu zbirku francuske nacionalne baštine, Gallicu, kao primjer smjera u kojem bi se trebalo kretati u skoroj budućnosti.

Kvaliteta i važnost ideje o ujedinjenju na kontinentalnoj razini prepoznata je i od strane Europske unije koja je 1. lipnja 2005. godine predstavila inicijativu „i2010: Digitalne knjižnice“ gdje se navodi da je svrha inicijative omogućiti dostupnost europske kulturne i znanstvene baštine svima. Ostvarenje inicijative vidi se u razvoju tri ključna područja – omogućavanje dostupnosti na mreži, digitalizacija zbirki informacijskih institucija te pohrana i očuvanje digitalnih sadržaja kako bi bili dostupni za uporabu.¹⁰

1.5. Sudjelovanje Hrvatske u stvaranju Europeane

1.5.1. NSK u okviru europskih projekata

Prvi pravi temelji Knjižnice stari su više od četiri stoljeća te datiraju iz 1607. godine kada je osnovan Isusovački kolegij na Gradecu. Knjižnica je bila dijelom Kraljevske akademije od 1667., a skoro 200 godina kasnije postaje knjižnicom Sveučilišta u Zagrebu. Već 20 godina Knjižnica spada u javne ustanove u vlasništvu RH.¹¹ Prema Zakonu o knjižnicama iz 1997., Knjižnici je dodijeljena uloga sveučilišne i nacionalne knjižnice pa se time definira kao *javna ustanova od nacionalnog značenja koja obavlja knjižničnu i informacijsku djelatnost nacionalne knjižnice Republike Hrvatske i središnje knjižnice Sveučilišta u Zagrebu.*¹² Knjižnica obavlja niz različitih djelatnosti kao što su: razvojna i matična djelatnost, bibliografska djelatnost, informacijska djelatnost i usluge, djelatnost pohrane, zaštite i

⁹Isto.

¹⁰Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - i2010 : digital libraries. // EUR – lex : Access to European Union law. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu> (17.09.2015.)

¹¹ Mihalić, Marina. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu kao članica Konferencije ravnatelja europskih nacionalnih knjižnica: pregled suradnje u okviru europskih integracija. // 400. obljetnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Zbornik radova. 2007. (str. 2)

¹² Temeljne djelatnosti. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/temeljne-djelatnosti/> (20.09.2015.)

konzervacije, obrazovna djelatnost, nakladnička djelatnost te izložbena i promotivna djelatnost.¹³

*Međunarodna suradnja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu razvija se kroz aktivno sudjelovanje u međunarodnim strukovnim organizacijama i udruženjima, suradnjom s nacionalnim knjižnicama u Europi i svijetu, razmjenom znanja i iskustava kroz sudjelovanje u međunarodnim projektima i programima, razmjenom publikacija i međuknjižničnom razmjenom te predstavljanjem djelatnosti i projekata Knjižnice na međunarodnim znanstvenim i stručnim skupovima.*¹⁴ Od 60-ih godina prošlog stoljeća Knjižnica sudjeluju u radu Konferencije ravnatelja nacionalnih knjižnica (CDNL - *Conference of Directors of National Libraries*), a od 1998. godine službeno je i članica Konferencije ravnatelja europskih nacionalnih knjižnica.¹⁵ U izvještajima o radu NSK od 1999. do danas vidljivo je veliko zalaganje u pogledu tehnoloških napredaka te aktivnog sudjelovanja u različitim međunarodnim projektima. Od ranih 90-ih godina Knjižnica je nudila dio svojih usluga na Internetu, a rano je zastupljena i na mrežnim stranicama europskih nacionalnih knjižnica, tj. GABRIELU.¹⁶ Vidljivo je da je NSK rano prepoznala mogućnosti korištenja Interneta.

Predstavnici NSK aktivno su sudjelovali na raznim seminarima, skupovima i sastancima vodećih europskih organizacija u sklopu međunarodnih projekata kao što su već spomenuti GABRIEL i TEL – drugim riječima, NSK je doprinijela razvoju projekata koji su doveli do razvoja Europeane kakvu poznajemo danas.¹⁷ Izvješće o radu NSK iz 2005. godine pokazuje da je NSK samo nekoliko mjeseci nakon pokretanja portala Europske knjižnice postala punopravnom članicom te da od tada pomaže u njejoj izgradnji postupnim uključivanjem svojih informacijskih izvora.¹⁸ Pod pokroviteljstvom NSK preveden je velik dio korisničkog sučelja Europske knjižnice na hrvatski jezik.

¹³ Isto.

¹⁴ Međunarodna suradnja. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/međunarodna-suradnja/> (20.09.2015.)

¹⁵ Mihalić, Marina. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu kao članica Konferencije ravnatelja europskih nacionalnih knjižnica: pregled suradnje u okviru europskih integracija. // 400. obljetnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Zbornik radova. 2007. (str. 3)

¹⁶ Izvješće o radu NSK za 1999.g. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/izvjestaj991.pdf> (20.09.2015.)

¹⁷ Paliska, A. Sudjelovanje Hrvatske u projektima stvaranja Europske knjižnice i Europeane : diplomski rad. Zagreb, Filozofski fakultet, 2009. (str. 27)

¹⁸ Izvješće o radu NSK za 2005. g. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/izvjescje2005.pdf> (20.09.2015.)

1.5.2. Digitalizirana građa NSK

Digitalizirana baština je mrežna stranica na kojoj od 2005. godine Nacionalna i sveučilišna knjižnica predstavlja izbor građe digitalizirane u okviru programa digitalizacije građe Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Na stranici su dostupne digitalne preslike građe koju, u najvećoj mjeri, čine djela odabrana iz Zbirke građe posebne vrste – Zbirke rukopisa i starih knjiga, Grafičke zbirke, Zbirke zemljopisnih karata i atlasa i Zbirke muzikalija i audiomaterijala.¹⁹

Cilj projekta Digitalizacije građe Knjižnice je *povećati pristup i korištenje fonda Knjižnice, posredno zaštititi vrijedne izvornike i omogućiti lakše korištenje često korištene građe.*²⁰ Početak digitalizacije građe NSK započeo je 2001. godine kao jedna od strateških zadaća Knjižnice. Tada su u okviru pilot-projekta, digitalizirane 72 jedinice građe, pretežito iz Zbirke stare i rijetke građe, a uključene su i 22 jedinice Grafičke zbirke te iz Zbirke zemljopisnih karata i atlasa 9 jedinica.²¹ Tri godine kasnije uslijedio je projekt Digitalizacije abecednog kataloga kao prva velika faza projekta konverzije kataloga na listićima u strojno čitljiv katalog NSK. Digitalizirani abecedni katalog dostupan je na mrežnim stranicama NSK u sklopu dijela Digitalna knjižnica. Uz to, digitalizirani su stari časopisi te novini kojima se isto tako može pristupiti na mrežnim stranicama NSK.

Jedan od najvažnijih digitalizacijskih projekata, pokrenut od strane Ministarstva kulture u suradnji sa Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom, Hrvatskim državnim arhivom te Muzejskim dokumentacijskim centrom, Projekt Hrvatske kulturne baštine predstavlja *nacionalni projekt digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe.*²² Cilj projekta je *potaknuti stvaranje novog digitalnog sadržaja, poboljšati njegovu dostupnost i vidljivost te promicati sustavan i ujednačen pristup digitalizaciji građe u kulturnim ustanovama.*²³

1.5.3. Digitalizirana zagrebačka baština

Projekt Digitalizirana zagrebačka baština pokrenut je pod pokroviteljstvom Knjižnica grada Zagreba, a bitno je napomenuti da su svi sadržaji dostupni na portalu Europeane. *Cilj je projekta digitalizacije vrijedne i rijetke građe upoznati djecu i mlade, ali i druge građane Zagreba, Hrvatske pa i svijeta sa zagrebačkom kulturnom i znanstvenom baštinom i popularizirati građu koja se koristi samo u knjižnici, kao i senzibilizirati širu javnost u*

¹⁹ O Digitaliziranoj baštini. Dostupno na: <http://db.nsk.hr/HeritageUnits.aspx?id=197> (20.09.2015.)

²⁰ Isto.

²¹ Isto.

²² O nama. // Projekt HKB. Dostupno na: <http://www.kultura.hr/O-nama/Projekt-HKB> (20.09.2015.)

²³ Isto.

prepoznavanju kulturne baštine grada i vrijednosti i važnosti očuvanja njegovog kulturnog i vizualnog identiteta.²⁴ Radi se o korisničkom sučelju za pregledavanje i pretraživanje elektroničkih izdanja grafičke (razglednice, fotografije, arhitektonski nacrti i dr.) i kartografske građe (planovi grada), knjiga i slikovnica, notnih i zvučnih zapisa, sitnog tiska, serijskih publikacija i rukopisa.²⁵

2. Europeana: portal

Kao rezultat svih dotadašnjih napora europskih kulturnih i informacijskih institucija te krovnih organizacija možemo reći da je *Europska komisija pokrenula stvaranje najveće digitalne zbirke europske kulturne baštine koja će sjediniti i u digitalnom okruženju predstaviti cjelokupnu, ali razjedinjenu europsku baštinu te naglasiti multikulturalnost i višejezično okruženje.*²⁶

Portal je prvi puta predstavljen u lipnju 2008. godine na konferenciji „Users Expect the Interoperable“ koja je održana u Den Haagu, a *prototip portala, objavljen 20. prosinca 2008. godine, dočekan je u javnosti s oduševljenjem.*²⁷ Zanimljivo je da je portal u roku nekoliko sati morao biti ugašen zbog neočekivano velikog broja upisa. Naime, unatoč očekivanom velikom interesu korisnika koji je procijenjen na maksimalno 5 milijuna upita u jednom satu sustav je urušen zbog dvostruko više upita od očekivanog. Portal je ponovno dostupan za uporabu od prosinca iste godine. *Za razvoj portala Europeana odgovorna je Zaklada Europeana (Europeana Foundation) koja ujedno promiče suradnju između arhiva, knjižnica i muzeja i audiovizualnih zbirki.*²⁸

2.1. Sadržaj

Europeana se može definirati u tri vida – kao središnji informacijski portal europske kulturne i znanstvene baštine, kao multimedijски internetski portal koji nudi slobodan pristup elektroničkoj građi te kao digitalna knjižnica, a u budućnosti će se definirati i kao platforma. Prema *Manifestu za digitalne knjižnice* digitalna knjižnice definira se kao:

online zbirka digitalnih objekata provjerene kvalitete, koji su izrađeni ili prikupljeni i kojima se upravlja u skladu s međunarodno prihvaćenim načelima za izgradnju zbirke i koje su dostupne na

²⁴ O projektu. // Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdz.arhivpro.hr/?sitetext=386> (20.09.2015.)

²⁵ Pregledavanje i pretraživanje. // Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdz.arhivpro.hr/?sitetext=388> (20.09.2015.)

²⁶ Salamon-Cindori, B. Europeana : izlog europske kulturne i znanstvene baštine. // Glas NSK 60,7-8(2011) (str. 414)

²⁷ Isto.

²⁸ Isto.

suvisao i održiv način, podržane uslugama neophodnim za omogućivanje korisnicima dohvaćanja i iskorištavanja izvora.²⁹

Ukupan broj jedinica digitalizirane građa koji je dostupan u sklopu Europeane iznosi 39,276,880 jedinica. Po broju digitaliziranih jedinica građe prednjače Njemačka, Nizozemska te Francuska. Hrvatska se nalazi na 27. mjestu.³⁰ Građa dostupna na portalu Europeana može se podijeliti u 4 velike kategorije – slike, tekstovi, zvukovi te video zapisi. U kategoriju slika uključene su slike, crteži, karte, fotografije i slike muzejskih predmeta. Knjige, novine, pisma, dnevници te arhivski dokumenti zajedno čine kategoriju tekstova. Sva glazba te izgovorena riječ iz cilindara, traka, diskova te radijskih emisija ulazi u kategoriju zvukova. Posljednju kategoriju, video zapise, čine razni filmovi, filmski žurnali te TV emisije.³¹ *Svi su objekti opisani opširnim bibliografskim podacima i povezani s izvornim digitalnim objektom.*³² Svaka jedinica građe sadrži opširne metapodatke kao što su ime autora, datum nastanka te datum objave djela, vrsta objekta, predmet, naziv zbirke kojoj pripada, tko je pružatelj jedinice i sl. Bitno je napomenuti da *sadržaji nisu snimljeni, već portal nudi osnovne podatke i sliku te pristup elektroničkoj grani koja se nalazi na serveru kulturnih institucija koje sudjeluju u Europeani te korisnik zapravo pretražuje osnovne podatke o elektroničkoj grani.*³³

2.2. Korisničko sučelje

Sadržajima na portalu može se pristupiti i bez registracije, no tada su korisnicima onemogućene određene usluge. Neregistrirani korisnici ne mogu se osobno uključiti u označivanje digitalnih objekata te ne mogu izražavati vlastito mišljenje o modelima i tehnologijama koje se primjenjuju za usluge na portalu.³⁴ Registracijski postupak je jednostavan i ne zahtjeva previše vremena. Potrebno je imati e-mail adresu na koju nakon nekog vremena stiže e-mail poruka kako bi se potvrdila registracija. Nakon toga potrebno je prijaviti se na portal *MyEuropeana* te nastaviti koristiti portal s novim mogućnostima. Profil koji se koristi na portalu može se povezati i sa drugim društvenim mrežama kao što su Facebook, Twitter, Pinterest, Google+. Članci se mogu i automatski citirati na Wikipediji. Registrirani korisnici, uz već gore navedene mogućnosti, mogu „spremati“ zanimljivu građu

²⁹IFLA/UNESCO. Manifest za digitalne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55,2(2012). Dostupno na: <http://www.ifla.org/files/assets/digital-libraries/documents/ifla-unesco-digital-libraries-manifesto-hr.pdf>

³⁰Facts&Figures. // Europeana Professional. Dostupno na: <http://pro.europeana.eu> (17.09.2015.)

³¹About us. // Europeana : think culture. Dostupno na: <http://www.europeana.eu> (17.09.2015.)

³²Šalamon-Cindori, B. Europeana : izlog europske kulturne i znanstvene baštine. // Glas NSK 60,7-8(2011) (str. 414)

³³Paliska, A. Sudjelovanje Hrvatske u projektima stvaranja Europske knjižnice i Europeane : diplomski rad. Zagreb, Filozofski fakultet, 2009. (str. 23)

³⁴Šalamon-Cindori, B. Europeana : izlog europske kulturne i znanstvene baštine. // Glas NSK 60,7-8(2011) (str. 416)

ili čak cijele pretrage za kasnije pregledavanje. Uz to korisnici mogu dodavati svoje oznake, tzv. *tagove* građi kako bi je lakše pronašli u svojim „zbirdama“, a te oznake mogu se podijeliti i sa drugim korisnicima. Portal bi kroz određeno vrijeme trebao biti u potpunosti preveden na službene jezike svih zemalja članica. Zasad su prevedeni samo glavni naslovi kako bi se barem malo olakšalo korištenje korisnicima.

2.3. Pretraživanje

Europeana nudi svojim korisnicima i pomoć kod pretraživanja. Postoje 2 vrste pretraživanja – općenito i specifično, tj. prilagođeno. Kod općenitog pretraživanja potrebno je samo u tražilicu upisati traženi pojam te pregledati rezultate. Prilagođenim pretraživanjem može se suziti pretraga određivanjem kategorije prema kojoj se pretražuje: naslovi, autori, subjekt, vrijeme/period, mjesto. Navedene kategorije odgovaraju na pitanja koja si svatko postavlja prije nego što krene u pretraživanje – tko, što, kada, gdje. Ta ista pitanja mogu se upisati u tražilicu na engleskom jeziku (who, what, when, where) te dvotočkom (:) odvojiti od traženog pojma. Ove kratice omogućene su kako bi olakšale, ali i ubrzale pretraživanje korisnicima. Kategorije se koriste kako bi se suzila pretraga te ih se preporuča koristiti kada se zna nešto više o traženom pojmu. Ako se koristi filter *autor* te se upiše Vincent Van Gogh, rezultati će prikazati samo građu za koju je Van Gogh naveden kao autor, ali ne i građu koja je o njemu, tj. slike, članke i sl. Rezultati nadalje mogu biti suženi po vrsti građe (media type), jeziku, datumu, zemlji, autorskom pravu te pružatelju usluge. Vrste građe koje se mogu odabrati su slika, tekst, video zapis, zvuk ili 3D prikaz. Filter *jezik* suziti će rezultate pretrage samo na građu koja sadrži opis na odabranom jeziku, tj. na jezik institucije pružatelja određene građe. Postoji i mogućnost sužavanja rezultata pretrage na građu objavljenu od strane korisnika, kao na primjer građu koju dodaju korisnici u sklopu projekta *1914-1918*.³⁵

Osim kroz sužavanje pretrage po kategorijama i filterima, Europeana nudi svojim korisnicima i alternativne načine pretraživanja mnogobrojne građe. Europska kulturna baština može se pregledavati po izložbama ili novim sadržajima. Europeanine virtualne izložbe pomažu korisnicima otkriti i naučiti više o pojedinim temama, npr. o renesansnoj umjetnosti ili glazbenim instrumentima. Virtualni vodič vodi korisnika kroz izložbu pružajući mu dodatne informacije o temama. Putem linka na kraju naslovne stranice portala može se pristupiti digitalnim izložbama. Na naslovnoj strani nalaze se i linkovi prema najnovijoj dodanoj građi.

³⁵ Searching Europeana. // Europeana : think culture. Dostupno na: http://www.europeana.eu/portal/usingeuropeana_search.html (17.09.2015.)

Tamo se može pregledati građa nedavno dodana od strane raznih institucija-partnera, knjižnica, muzeja, arhiva i sl.³⁶

Korisnici mogu odabrati i broj rezultata koji žele da im se prikaže na stranici. Ponuđeni brojevi su 12, 24, 48 ili 96. Rezultati se prikazuju u obliku ikona koje omogućuju pretpregled građe. Klikom na ikonu građe koja zanima pojedinog korisnika otvara se veća slika sa metapodacima u novom prozoru. Ako postoji više slika, npr. različite stranice neke knjige, one su prikazane u nizu ispod veće slike. Ispod svake slike, tj. pregleda nalazi se ikona sa označenim autorskim pravima. Klikom na ikonu prikazuje se mogućnost korištenja građe ili ako je pravo regulirano nekom od Creative Commons licenca, otvara se link na tekst određene licence. Svaka jedinica građe popraćena je opširnim metapodacima te linkom na stranicu pružatelja gdje se građa nalazi. Ova opcija je korisna za korisnike koji trebaju npr. sliku u različitim formatima ili žele vidjeti neko djelo u stvarnosti. Svaka jedinica može se podijeliti putem društvenih mreža, otisnuti, poslati e-mailom ili citirati na Wikipediji. Metapodaci su ispisani na službenom jeziku države iz koje dolazi pružatelj stoga postoji i automatizirani prijevod metapodataka na odabrani jezik. Količina metapodataka ovisi i o građi i pružatelju. Jedinice sadrže i popratne hiperlinkove na službene stranice pružatelja i mrežna mjesta koja pružaju dodatne sadržaje o jedinici. Uz svaku jedinicu ponuđeni su i slični sadržaji sa do 10 sličnih jedinica onoj koja se pregledava.³⁷

2.4. Opći uvjeti korištenja

Zaklada Europeana pokrenula je portal Europeana i daje pristup širokom spektru digitalizirane kulturne baštine iz raznih dijelova Europe i šire. Svi materijali dani su na korištenje Europeana od velikog broja institucija i organizacija koje pridonose raznolikosti digitaliziranih materijala. Europeana nastoji učiniti sve izvore na mrežnoj stranici dostupnim za daljnju upotrebu stoga su svi metapodaci objavljeni na stranici dostupni za daljnje korištenje bez ikakvih ograničenja. Većina ostalih materijala, kao što su pregledi i pretpregledi digitalizirane kulturne baštine, jasno su označeni sa autorskim pravima koja označuju pod kojim uvjetima sadržaji mogu biti korišteni. Europeana ne jamči točnost ili potpunost mrežnih stranica pružatelja ili njihovih sadržaja. Opći uvjeti korištenja ne odnose se

³⁶ Exploring Europeana. // Europeana : think culture. Dostupno na: http://www.europeana.eu/portal/usingeuropeana_explore.html (17.09.2015.)

³⁷ Results in Europeana. // Europeana : think culture. Dostupno na: http://www.europeana.eu/portal/usingeuropeana_results.html (17.09.2015.)

na metapodatke, preglede ni sadržaje dostupne unutar virtualnih izložba na web stranicama Europeane. Opći uvjeti korištenja regulirani su zakonima Nizozemske.³⁸

2.5. Creative Commons

Korištenje većeg dijela građe regulirano je licencama koje su objedinjene pod imenom Creative Commons. Creative Commons je neprofitna organizacija koja omogućuje dijeljenje i korištenje kreativnosti i znanja kroz besplatne legalne alate.³⁹ Drugim riječima, licence CC omogućuju autora da svoje djelo podijeli sa drugima, ali pod uvjetima koje on odredi i time zadrži pravo na intelektualno vlasništvo. CC licence nisu zamjena za autorsko pravo već omogućuju da se preoblikuju uvjeti korištenja ovisno o željama autora. Postoje 4 osnovna modela licenci koje se kasnije mogu kombinirati po željama pojedinog autora. Imenovanje (BY) dopušta drugima da distribuiraju, remiksiraju, mijenjaju i prerađuju autorsko djelo, čak i u komercijalne svrhe, dokle god se navodi autora izvornog djela. To je najotvorenija licenca u ponudi. Preporuča se za maksimalnu diseminaciju i daljnje korištenje licenciranih materijala.⁴⁰ Druga licenca, imenovanje i dijeljenje pod istim uvjetima (BY-SA) dopušta sve što i BY licencija s time da sva nova djela nastala, tj. bazirana na prvotnom djelu moraju imati istu licencu, odnosno moraju dopustiti korištenje i u komercijalne svrhe. Ovu licencu koristi i Wikipedija. Licenca CC BY-NC-SA, odnosno imenovanje s dijeljenjem pod istim uvjetima u nekomercijalne svrhe, omogućuje drugim korisnicima korištenje i prerađivanje autorskog djela u nekomercijalne svrhe s obveznim navođenjem autora izvornog djela. Posljednja i mogli bismo reći najstroža licenca, imenovanje bez prerada i u nekomercijalne svrhe, nudi drugim korisnicima najmanje mogućnosti. Dopušta drugima preuzimanje autorskog djela te dijeljenje s drugima pod uvjetom navođenja izvornog autora te uz zabranu mijenjanja ili korištenja djela u komercijalne svrhe.⁴¹

2.6. Europeana Group

*Mnogobrojni projekti, predvođeni različitim kulturnim i baštinskim europskim ustanovama, s djelomičnom potporom Europske komisije u sklopu programa eContentplus, koji svojim sadržajem i tehnološkim rješenjima pridonose izgradnji Europeane, objedinjeni su pod nazivom Europeana Group.*⁴² Ukratko rečeno, cijeli projekt Europeana temelji se na

³⁸ Terms of use. // Europeana : think culture. Dostupno na: <http://www.europeana.eu/portal/rights/terms-of-use.html> (17.09.2015.)

³⁹ About. // Creative Commons. Dostupno na: <https://creativecommons.org/about> (17.09.2015.)

⁴⁰ Licences. // Creative Commons. Dostupno na: <https://creativecommons.org/licenses/> (17.09.2015.)

⁴¹ Isto.

⁴² Šalamon-Cindori, B. Europeana : izlog europske kulturne i znanstvene baštine. // Glas NSK 60,7-8(2011) (str. 414)

kvalitetnom timskom radu pa su tako zaduženja podijeljena po različitim baštinskim ustanovama pod raznovrsnim projektima. Sadržaj nacionalnih arhiva i njegova digitalizacija dio su projekta APENet dok je ATHENA projekt predviđen za digitalizaciju i brigu o muzejskim sadržajima. Ostali projekti su: BHL (biološka raznolikost), CARARE (arheološka i arhitektonska baština), ECLAP (izvedbene umjetnosti), Europeana Connect (zvučna građa), EuropeanaLibraries (građa znanstvenih knjižnica), etc. Uz gore navedene projekte razvijaju se i drugi čiji cilj je povećanje funkcionalnosti Europeane (npr. Europeana Connect, ASSETS, PATHS) ili olakšavanje pribavljanja sadržaja u Europeanu (npr. ARROW, PrestoPRIME).

3. Europeana strategija 2015-2020

Europeana strategija 2015-2020 dokument je koji predstavlja planirani razvoj Europeane kroz sljedećih pet godina kako bi dosad skupljena građa mogla biti upotrijebljena na nove načine odnosno kako bi se omogućila njena iskoristivost. Europeana je pokrenuta 2008. godine kao velika politička ideja kako bi se ujedinila Europa kroz korištenje kulturne baštine za posao, učenje ili užitak. Mreža Europeane širi se kroz tisuće kulturnih institucija, poduzetnika okrenutih tehnologiji, programera i istraživača koji imaju zajednički san o svijetu gdje će svaki građanin imati pristup kulturnoj baštini. Vizija Europeane kao platforme je infrastruktura koja će povezati Europu digitalno kao što to čine ceste i željeznice fizički stoga je razvijen plan kako bi se poboljšala kvaliteta i iskoristivost podataka te olakšalo njihovo korištenje.⁴³

3.1. Razvoj

Dosadašnji razvoj Europeane kao portala te izgradnje digitalnog muzeja, knjižnice i arhiva Europe preokrenut je u drugom smjeru. Kako bi se ispunila očekivanja korisnika, potrebna je izgradnja veće količine visokokvalitetnog sadržaja te dijeljena infrastruktura koja će omogućiti prenamjenu sadržaja te unijeti određene vrijednosti među korisnike. Planirani razvoj platforme sastoji se od tri razine: jezgre, pristupa te usluge.⁴⁴

3.1.1. Jezgra

Jezgra (*core*) uključuje digitaliziranu kulturnu imovinu te pripadajuće metapodatke otvorenog pristupa dane na korištenje svim korisnicima portala. Trenutno sadrži više od 30 milijuna digitalnih zapisa iz 28 zemalja članica iz svih kulturnih domena, a cilj je da postane

⁴³ Introduction. // Europeana Strategy 2015-2020. Dostupno na: <http://strategy2020.europeana.eu/> (17.09.2015.)

⁴⁴ From portal to platform. // Europeana Strategy 2015-2020. Dostupno na: <http://strategy2020.europeana.eu/> (17.09.2015.)

najveći poudani repozitorij kulturne baštine u Europi. Europeana već sada predstavlja jedinstveni repozitorij u kojem metapodaci opisuju izvorni materijal provjeren od strane pouzdanih stručnjaka. Kako bi se omogućilo obogaćivanje sadržaja u repozitoriju potrebno je zainteresirati veći broj institucija da podijele svoju digitaliziranu baštinu te omogućiti svim zainteresiranim institucijama sudjelovanje u izgradnji, neovisno o količini uloženog novca ili nedostatka vremena. Proširenje jezgre zahtjeva, uz veći broj sudionika, preoblikovanje i uvođenje inovacija u procesu akumuliranja sadržaja kako bi se omogućio nesmetan pristup digitaliziranoj građi u skladu s danim uvjetima korištenja. Time će se utrostručiti količina sadržaja dostupna na Europeani te će biti prilagođeniji za daljnju upotrebu.⁴⁵

3.1.2. Pristup

Druga razina razvoja platforme sagledava unapređivanje pristupa sadržajima odgovarajući na pitanja: kako mogu pristupiti željenom sadržaju, kako ga smijem koristiti, koji oblici korištenja su mi dopušteni? Omogućavanje većeg pristupa sadržaju ključna je sastavnica razvoja Europeane kao platforme – veliku ulogu igraju autorska prava. Velik dio materijala dosad dostupnog na portalu ima strogo ograničeno korištenje, bilo autorskim pravima ili neodgovarajućim formatima koji ne omogućavaju daljnje raspačavanje. Kako bi se unaprijedio pristup željenim sadržajima, kroz suradnju sa partnerskim institucijama te pravnim ustanovama u Europi, omogućit će se slobodan pristup te daljnje korištenje materijala koji su označeni kao javno dobro. Velika ulaganja nastavit će se i u višejezičnost Europeane – cilj je postati ishodišna točka svakog upita vezanog uz kulturnu baštinu kako bi se dobili točni i provjereni odgovori koji se mogu koristiti i prenamijeniti.⁴⁶

3.1.3. Usluge

Posljednja razina razvoja platforme objedinjuje usluge koje nudi Europeana. Omogućiti korištenje visokokvalitetnog materijala po pogodnim uvjetima nije dovoljno za uspjeh u neprestano promjenjivom okolišu uz uvijek različite potrebe korisnika. Kako bi se obogatile usluge koje se nude korisnicima potrebno je uložiti puno truda te uzeti u obzir različite grupe korisnika i njihova područja interesa. Treća razina razvoja orijentirana je na tri grupe korisnika: partnerske institucije (*professionals*), krajnje korisnike (*end-users*) te programere i poduzetnike koji se bave razvojem aplikacija (*creatives*).⁴⁷

⁴⁵ Isto.

⁴⁶ Isto.

⁴⁷ Isto.

Baštinske institucije koje pridonose obogaćivanju zbirki ključne su sastavnice Europeane te se planira udeseterostručiti njihov broj do kraja 2020. godine. Unapređivanjem procesa profesionalnih usluga kao što su sudjelovanje ili preglednije praćenje statistika pregleda povećat će se broj partnerskih institucija. Poseban naglasak stavit će se na manje institucije s ograničenim sredstvima. *Europeana Pro*, sučelje namijenjeno suradničkim institucijama, preuredit će se kako bi postalo ultimativna platforma za razmjenu znanja. Uz to, planira se izgradnja *oblaka* čime će se u potpunosti promijeniti proces akumuliranja sadržaja.⁴⁸

S tehnološkim promjenama mijenjaju se i očekivanja i potrebe krajnjih korisnika – cilj je učiniti Europeanu jedinstvenim mjestom gdje su dostupne sve informacije o europskoj kulturi, od najranije renesanse do pisama Vincenta Van Gogha. Kroz korisnicima poznate putove, kao što su Wikipedia ili Pinterest, cilj je iskoristiti društvene web stranice kako bi se kulturna baština aktivno uključila u i školske kurikulume, i u rezultate pretrage te općenito u svakodnevni život.⁴⁹

Posljednja grupa ciljanih korisnika uključuje programere i poduzetnike, *creatives*, koji bi odabrani dostupni sadržaj s Europeane uključili u nove aplikacije. Razvojem novih usluga usko vezanih uz digitaliziranu europsku baštinu privukao bi se veći broj turista u Europu, razvile nove poslovne ideje, otvorila nova radna mjesta te pronašli novi načini za interpretaciju naše prošlosti. Omogućiti korištenje digitaliziranih materijala programerima i poduzetnicima nije jednostavno – njihove potrebe bitno se razlikuju od potreba korisnika iz prvih dviju grupa.⁵⁰

4. Europeana : platforma

Europeana kao platforma još uvijek nije zaživjela u punom smislu te riječi budući da se strategija razvoja platforme tek nedavno počela provoditi. Dosad je provedeno nekoliko projekata čiji cilj je bio potaknuti korištenje sadržaja kod izrade web stranica ili aplikacija. Najuspješniji projekti do sada su posebno razvijeno sučelje za programere te poduzetnike, *Creative labs*, te projekt mreže ustanova posvećen europskoj modi, *Europeana Fashionista*.

4.1. Creative Labs

Europeana Labs nudi inspiraciju, sadržaj te podršku svima koji žele iskoristiti sadržaje dostupne na portalu na novi način. Kombinacija su slika neograničenih autorskim pravima,

⁴⁸ Isto.

⁴⁹ Isto.

⁵⁰ Isto.

video, audio te tekstovnih zapisa tehničke stručnosti te alata, usluga i poslovnog znanja.⁵¹ Creative Labs, *igralište* za korištenje kulturne i znanstvene baštine na nov način.⁵² Cilj sučelja je omogućiti zainteresiranim korisnicima, posebice programerima te poduzetnicima, da iskoriste dostupne materijale koji su označeni kao javno dobro te ih integriraju u različite aplikacije na sasvim nove načine.

Slobodno dostupan sadržaj podijeljen je na 5 tema kako bi se ukazao potencijal kreativne prenamjene sadržaja dostupnih na portalu Europeane: dizajn, društvene mreže, turizam, učenje povijesti te učenje prirodoslovnih predmeta. Sadržaj svake teme ima svoju oznaku *tag* na portalu tako da se stvaraju zbirke materijala koji se može koristiti u određenoj temi, a dopušteno je dodavanje sadržaja u zbirke i korisnicima. Za potrebe razvoja web stranica i aplikacija koristeći direktno materijale iz repozitorija Europeane razvijeno je posebno sučelje *API – Application Programming Interface*. Za korištenje sučelja potrebno je registrirati se, a korištenje je u potpunosti besplatno. Sučelje nudi primjerne kodove na različitim programskim jezicima kao što su Java, Python i PHP.⁵³ U nastavku su predstavljeni neki od radova stručnjaka Europeane te korisnika koji pokazuju mogućnost integracije digitalizirane kulturne baštine u aplikacije koje se koriste u svakodnevnom životu.

4.1.1. Integracija pilota Europeane u aplikaciju Google Field Trip

Europeana, Googleov Niantic laboratorij i 3 partnerske institucije, Švedski nacionalni baštinski odbor, Nacionalni baštinski odbor Estonije i Nacionalni baštinski odbor Poljske izradili su pilot projekt za integraciju uređenog kulturnog sadržaja u aplikaciju *Google's Field Trip App*. Uz pomoć ovog dodatka turisti iz cijeloga svijeta mogu koristiti aplikaciju na licu mjesta i učiti o arheološkim nalazištima, povijesnim zgradama i važnim spomenicima u Poljskoj, Estoniji i Švedskoj.⁵⁴

4.1.2. Historiana

Historiana-prostor za učenje je dio pilota za temu učenja povijesti, a izradili su ga stručnjaci Europeane pod nazivom *Europeana Creative Project*. Historiana-prostor za učenje je online okruženje u kojem nastavnici mogu pronaći povijesne izvore te pronaći i izraditi različite nastavne aktivnosti na vlastitom jeziku. Ovo edukativno digitalno okruženje

⁵¹ About us. // Europeana Labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/> (17.09.2015.)

⁵² Getting started with Europeana Data. // Europeana Pro. Dostupno na: <http://pro.europeana.eu/page/getting-started-with-europeana-data> (17.09.2015.)

⁵³ Isto.

⁵⁴ Europeana's pilot on Google' Field Trip app. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/google-field-trip> (17.09.2015.)

namijenjeno je za korištenje na satovima povijesti kod učenika starijih od 14 godina. Pilot projekt je izrađen u suradnju sa nastavnicima povijesti iz cijeloga svijeta.⁵⁵

4.1.3. *Kulturni kolaž – MS Office aplikacija*

Aplikacija za MS Office Kulturni kolaž omogućuje jednostavnu ugradnju slika direktno u dokumente kao što su Powerpoint prezentacije, zajedno sa pripadajućim opisima i dozvoljenim pravima korištenja. Svaka slika sadrži hiperlink na web stranicu pružatelja kako bi se korisnik mogao saznati nešto više o sadržaju.⁵⁶

4.1.4. *VanGoYourself*

VanGoYourself predstavlja u potpunosti drugačiji i iznenađujući način da se posjetitelji angažiraju u kulturnoj baštini s obzirom na njihove osjećaje, zaigranost i kreativnost: potrebno je oživjeti sliku ili povijesnu sliku sa prijateljima te je zatim objaviti i podijeliti s drugima zajedno sa originalnom slikom kako bi svi uživali. Usluga, dostupna na platformi WordPress, besplatna je te vrlo jednostavna za upotrebu – potreban je samo mobitel, tablet ili stolno računalo: VanGoYourself je web aplikacija u kojoj korisnik bira umjetničko djelo koje želi oživjeti, tj. oponašati te ponoviti. Uslugu mogu upotrebljavati turistički uredi, muzeji, gradovi, turistički vodiči, etc. kako bi promovirali određene destinacije, mjesta ili događaje. Aplikacija je pokrenuta 2014. godine u sklopu međunarodnog Dana muzeja te je odmah postigla veliku popularnost i zainteresiranost korisnika. U početku je sadržavala 50 slika iz 12 zbirke Europeane, a danas nudi preko 100 slika iz 33 zbirke. Ova aplikacija je daleko najuspješnija aplikacija iz teme turizma te je pridonijela većem zanimanju korisnika za ostale projekte Europeane.⁵⁷

4.1.5. *Memory Match*

Memory Match edukativna je igra koja povezuje klasičnu memory igru traženja parova sa kvizom koji ispituje znanje igrača o prirodoslovnim predmetima. Pilot projekt je plod rada grupe stručnjaka Europeane, *Europeana Creative Project*, čiji je cilj bio izraditi edukativnu igru koja bi koristila sadržaje iz repozitorija Europeane. Aplikacija je razvijena u suradnji sa Semantikom te Nacionalnim muzejom u Pragu. Igra je namijenjena djeci školskog uzrasta te njihovim nastavnicima i roditeljima. Pilot projekt koristi u igri samo prethodno odabran

⁵⁵ Historiana. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/historiana> (17.09.2015.)

⁵⁶ Culture Collage MS Office app. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/culture-collage-ms-office> (17.09.2015.)

⁵⁷ VanGoYourself. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/vangoyourself> (17.09.2015.)

sadržaj na portalu europeana.eu koji korisnik sam odluči uključiti u igru, odnosno koje znanje želi ispitati.⁵⁸

4.2. Europeana Fashionista

Projekt Europska moda je mreža stručnjaka iz 22 partnerske institucije iz 12 europskih zemalja koji predstavljaju vodeće europske institucije i zbirke iz područja mode. Projekt je započeo u ožujku 2012. te je trajao do veljače 2015. godine. Konzorcij stručnjaka sakupio je bogate sadržaje o povijesti europske mode, uključujući više od 700.000 digitaliziranih jedinica koje se odnose na modu, od povijesnih haljina do modnih dodataka, fotografija, postera, crteža, skica, video zapisa i modnih kataloga te ih dao na korištenja na portalu Europeana. Ciljevi ovog projekta bili su:

- sakupiti i objediniti postojeći digitalizirani sadržaj iz najvažnijih i najzanimljivijih javnih i privatnih modnih zbirki te ga ugraditi u tematski povezan sadržaj na europeana.eu,
- poboljšati interoperabilnost između razbacanih i heterogenih zbirki promovirajući Europeanine razvojne mehanizme kao što je Europeana Data Model i specijalizirane tezauruse kako bi se lakše svladala višejezičnost razvrstanog sadržaja,
- omogućiti pristup digitaliziranom sadržaju kroz novostvoreni portal posvećen modi koji će služiti kao specijalizirana pristupna točka različitim modnim kolekcionistima diljem Europe,
- izraditi alate i usluge za integraciju sadržaje koje je izradio korisnik kako bi se obogatili i dopunili standardni metapodaci te kako bi se poduprijela kontekstualizacija objedinjenog sadržaja kroz povezanost sa izvorima otvorenog sadržaja kao što je Wikipedia,
- aktivno uključiti europsku modnu zajednicu u muzeje, sveučilišta i u privatne sektore te podići svijest o najboljim praksama u digitalizaciji, IPS problemima i semantičkoj interoperabilnosti razvijenoj u BPN-u i ostalim projektima Europeane.

Odjeća i modni dodaci tematski su podijeljeni: svemir, etno, bikini, muški portret, visoka moda, nastupi, printovi, dive, ekscentrični, modne ilustracije i vezenje.⁵⁹

⁵⁸ Memory Match. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/memory-match> (17.09.2015.)

⁵⁹ About Europeana Fashion. // Europeana Fashionista. Dostupno na: <http://www.europeanafashion.eu/portal/about.html> (17.09.2015.)

Zaključak

Europeana u svojoj kratkoj povijesti prevalila je velik put te je iznimno napredovala od 2008. godine kada je pokrenuta i dostupna javnosti. Od početne ideje o stvaranju mrežnih stranica kako bi se povezale nacionalne knjižnice diljem Europe do reprezentativnog repozitorija europske kulturne baštine - znatno je promijenila smjer razvoja. Europeana predstavlja Aleksandrijsku knjižnicu 21. stoljeća, a tek je na početku svog razvoja te može samo napredovati. Kao portal, Europeana nudi niz bogatih sadržaja za pretraživanje i pregledavanje no zbog neodgovarajućeg korisničkog sučelja morala je pronaći druge načine kako bi povezala korisnike s postojećim digitaliziranim sadržajima. Pozitivno je i iznenađujuće ugodno vidjeti da se Europeana trudi držati korak s vremenom te uvijek iznova uvodi inovacije kako bi zadržala postojeće korisnike te zainteresirala nove.

U prvim godinama postojanja Europeana se posvetila isključivo prikupljanju građe i danas raspolaže sa iznimno velikim brojem visokokvalitetne građe koja čini jezgru svih dosadašnjih i budućih projekata. Velika količina građe omogućila joj je i razvoj kao iznimno uspješne i kvalitetne platforme koja se svakodnevno obogaćuje novim aplikacijama i korisnim web stranicama. Uzevši u obzir velik interes korisnika, posebno programera i poduzetnika koji aktivno sudjeluju u radu *Europeana labs-a*, vidljivo je da je Europeana uspješno odgovorila na zahtjeve i potrebe korisnika. Dosadašnji rezultati *Europeana strategije 2015-2020* koja je tek na samom početku primjene iznimno su pozitivni i obećavajući. Uz to, vidljiva je znatna angažiranost specijaliziranih timova stručnjaka koji se trude upotrijebiti digitaliziranu kulturnu baštinu u edukativne svrhe na posve nov i neočekivan način.

Najveći problem koji čeka Europeanu kao platformu u budućnosti je pitanje autorskih prava – jedan od gorućih problema posljednjih godina. Kako bi se došlo do veće iskoristivosti digitaliziranih sadržaja na portalu potrebno je smanjiti restrikcije te dati korisnicima više slobode za korištenje sadržaja, posebno onih koji spadaju u domenu javnog dobra. Kreativnost i mogućnosti korisnika pokazat će se u punom svjetlu tek kada će moći sami odabrati sadržaje s kojima žele raditi, a ne se ograničavati na posebno predodređene zbirke. Europeana sitnim, ali čvrstim koracima korača u budućnost pritom ne zaobilazeći prepreke neko ih strpljivo rješava i trudi se kretati u skladu s tehnološkim inovacijama, a ne se zatvarati u sigurne i provjerene okvire.

Literatura

1. About Europeana Fashion. // Europeana Fashionista. Dostupno na: <http://www.europeanafashion.eu/portal/about.html> (17.09.2015.)
2. About us. // Europeana Labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/> (17.09.2015.)
3. CENL : Foundation Conference of European National Libraries. Dostupno na: <http://www.cenl.org> (17.09.2015.)
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - i2010 : digital libraries. // EUR – lex : Access to European Union law. Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu> (17.09.2015.)
5. Creative Commons. Dostupno na: <https://creativecommons.org/about> (17.09.2015.)
6. Europeana : think culture. Dostupno na: <http://www.europeana.eu> (17.09.2015.)
7. Europeana Professional. Dostupno na: <http://pro.europeana.eu> (17.09.2015.)
8. Europeana's pilot on Google' Field Trip app. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/google-field-trip> (17.09.2015.)
9. From portal to platform. // Europeana Strategy 2015-2020. Dostupno na: <http://strategy2020.europeana.eu/> (17.09.2015.)
10. Getting started with Europeana Data. // Europeana Pro. Dostupno na: <http://pro.europeana.eu/page/getting-started-with-europeana-data> (17.09.2015.)
11. Historiana. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/historiana> (17.09.2015.) Culture Collage MS Office app. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/culture-collage-ms-office> (17.09.2015.)
12. Horvat, A.; Živković, D. Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2012.
13. IFLA/UNESCO. Manifest za digitalne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55,2(2012). Dostupno na: <http://www.ifla.org/files/assets/digital-libraries/documents/ifla-unesco-digital-libraries-manifesto-hr.pdf>
14. Izvješće o radu NSK za 1999. g. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/izvjestaj991.pdf> (20.09.2015.)
15. Izvješće o radu NSK za 2005. g. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/izvjesce2005.pdf> (20.09.2015.)
16. Međunarodna suradnja. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/međunarodna-suradnja/> (20.09.2015.)

17. Memory Match. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/memory-match> (17.09.2015.)
18. Mihalić, Marina. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu kao članica Konferencije ravnatelja europskih nacionalnih knjižnica: pregled suradnje u okviru europskih integracija. // 400. obljetnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Zbornik radova. 2007.
19. O Digitaliziranoj baštini. Dostupno na: <http://db.nsk.hr/HeritageUnits.aspx?id=197> (20.09.2015.)
20. O nama. // Projekt HKB. Dostupno na: <http://www.kultura.hr/O-nama/Projekt-HKB> (20.09.2015.)
21. O projektu. // Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdzd.arhivpro.hr/?sitetext=386> (20.09.2015.)
22. Paliska, A. Sudjelovanje Hrvatske u projektima stvaranja Europske knjižnice i Europeane : diplomski rad. Zagreb, Filozofski fakultet, 2009.
23. Pregledavanje i pretraživanje. // Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdzd.arhivpro.hr/?sitetext=388> (20.09.2015.)
24. Šalamon-Cindori, B. Europeana : izlog europske kulturne i znanstvene baštine. // Glas NSK 60,7-8(2011).
25. Temeljne djelatnosti. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/temeljne-djelatnosti/> (20.09.2015.)
26. The European Library : connecting knowledge. Dostupno na: <http://www.theeuropeanlibrary.org/> (17.09.2015.)
27. VanGoYourself. // Europeana labs. Dostupno na: <http://labs.europeana.eu/apps/vangoyourself> (17.09.2015.)